
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ ГОРИЗОНТИ МАРТИ ХОРОБ

**Хороб М. Горизонти українського літературного процесу:
статті, дослідження, портрети, огляди, рецензії, спогади**

Івано-Франківськ: Місто НВ, 2025. 292 с. + 8 с. іл.

Наперекір випробуванню реалій сьогодення літературне життя не завмирає. Будучи розмаїтим як за естетико-стильовими параметрами, так і за тематичними об'єктами, художнє відображення дійсності не залишається осторонь сучасних поглядів та тенденцій, зрештою – людських хвилювань та почуттів. Неминуче усвідомлення внутрішньої потреби у світоглядному орієнтирі в часи повсякденних змін спонукає до осмислення, прокладаючи таким чином шляхи до його фіксування, відтак – спроби діалогу. Вельми відродно, коли крізь товщу криги прагматичного світу проривається Слово, спрагле на людську щирість та відвертість, ще приємніше – коли Слово веде потенційного читача у світ, сповнений світла, допомагаючи не потонути в морі інформаційного хаосу та літературних практик.

Горизонти українського літературного процесу безмежні та мають безліч відтінків, тому інколи складається враження, що досягнути їх неможливо, незалежно від прагнення максимально повно зануритися в глибини творчості. Здається, за обширом різномірних сенсів губиться його зародження, відтак – перебіг тривання, а завершенню ніколи не настане край. Таким чином, людська свідомість потребує опори.

У контексті розмов про традиційну літературознавчу та літературно-критичну школу важко не звернутися до вельми шанованої в галицькому середовищі Марти Хороб – дослідниці українського національного письменства, кандидатки філологічних наук, доцентки, лавреатки обласної літературної премії імені Василя Стефаника. Про канву наукової діяльності, гідної уваги ширшого кола, безмірну любов Марти Богданівни до обраної професійної ниви можна говорити і писати вдосталь, як і продовжувати перелік її здобутків, які, попри значну кількість, не здатні віддзеркалити всієї повноти внутрішнього запалу дослідниці до праці, підсвіченої невтомними пошуками. А з огляду на вихід літературознавчого видання *«Горизонти українського літературного процесу»* важливо здійснювати предметну спробу пропагувати надбання тієї, хто невтомно пропагує творчість когось декілька років поспіль.

Структуру видання *«Горизонти українського літературного процесу»* репрезентовано чотирма розділами, побудованими *«здебільшого за жанрово-тематичним та хронологічним принципами»*, – зазначено в анотації:

1. Із літературного потоку: постаті, явища, твори;
2. У світлі Стефаникового слова;

3. Кризь призму літературознавчої критики;

4. Pro memoria.

Перший розділ книжки представлено такими літературознавчими дослідженнями: «*Емальована миска В. Домонтовича як художнє вираження закритого простору української інтелігенції кінця 20-х – 30-х років ХХ століття*», «*Динаміка авторської стратегії героя в малій прозі Євгена Гуцала: від 60-х до 90-х рр. ХХ століття*», «*Літературознавчий триптих про творчість Марії Вайно*», «*У поетичному світі любові (лірика 90-х ХХ ст.)*», «*Дається день – для світла, для «філософії серця*», для мислення (за збіркою поезій Згорток на лавці)», «*Уся – в музиці слова, в гармонії почуттів, у світі людських долі (романи в новелах, повісті в новелах, новелістика, кіносценарії)*», «*Талант від Бога*» (**Богдан Томенчук**), «*Верлібр у художньому вираженні Євгена Барана*», «*Художній простір поетичного світу Ольги Деркачової: від сакрального до профанного*». Пропагувати письмово видання літературознавчих та літературно-критичних праць досить не просто, якщо, порівняно з іншими напрацюваннями окремих локальних дослідників, враховувати неабияку вишколеність аналізу авторки та абсолютну волю в оперуванні базою наукових знань. Таким чином, мовчки зберігати байдуже ставлення до такої книжки, безперечно, усього-на-всього неспромога.

Традиційне щорічне проведення Всеукраїнського літературного конкурсу малих прозових форм імені **Василя Стефаника** за підтримки Національної спілки письменників України (голова **Михайло Сидоржевський**), Товариства письменників та журналістів імені Івана Франка (очільник **Євген Баран**) та Громадської організації «*Імпресія*» (голова **Марія Вайно**), а також за фінансової підтримки мерії міста Івано-Франківська та Департаменту культури дає право говорити про присутність у галицькому культурному просторі незборимого духу покутського генія. Тому окремий розділ відведено для трьох коротких матеріалів (сс. 160, 162, 167) висновкового характеру, де простежено стефаніківські інтонації, художнє самовдосконалення та стиль у творах учасників та переможців конкурсу.

Кризь призму об'єктивної літературознавчої критики Мартою Хороб простежено творчість **Ольги Деркачової** («*То з чого починати, коли прокинешся?..*»), **Юлії Григорчук** («*Sacrum в поезії Юлії Григорчук*»), **Ярослава Ткачівського** («*У жертвовному вогні*»), **Марії Ткачівської** («*Стражденний голос перепілки*»), **Ольги Слоньовської** («*Знехтувані Богом і Ноєм*»), **Лариси Табачин** («*Непізнані пізнані світи*»), **Ганни Данилюк** («*Минуле української історії на тлі сьогоднішньої війни*», «*На перехрестях долі і війни*»), **Ірини Фотуйми** («*Солодкий присмак гіркоти в поезії Ірини Фотуйми (за поетичною книгою «Між Домом і Димом»)*»), **Людмили Костюк** («*Поетичні вітражі природи Людмили Костюк*»), **Оксани Тебешевської** («*Стефаніків світ у драматичній поемі Оксани*

Тебешевської «Ой не коси, бузьку, сіна...»). Таким чином, наведений перелік праць цього розділу охоплює якісний та ґрунтовний аналіз книжок близьких дослідниці за світосприйманням та світоглядними переконаннями авторів.

Пам'ять постає формою повернення, що періодично спонукає зупинитися поруч із тими, завдяки чиему наставництву та цінним порадам є можливість збагачувати змістом літературний простір. Для людини честі та відповідального чину важливим залишається почуття постійної присутності Вчителя, навіть коли його підтримка зводиться до споглядальної присутності із засвітів. Останній спогадовий розділ літературознавчих горизонтів **Марти Богданівни** символічно присвячено пам'яті професорів кафедри української літератури **Любові Кіліченко** («*Світло її душі*»), **Володимира Полека** («*Жива енциклопедія*»), науковиці Київського педагогічного університету імені Михайла Драгоманова **Олени Гнідан** («*Світлої пам'яті Учителя*»), світової літератури **Володимира Матвіїшина** («*Володимир Матвіїшин: українська скромність і французький шарм*»), однокурсника та професора **Василя Грещука** («*Назавжди в пам'яті живий*»). Також один із матеріалів звертає читачку увагу на гумориста та сатирика **Павла Добрянського** («*Незабутній Павло Добрянський*»). Кожен зі спогадів **Марти Богданівни** відтворює не тільки значущість особистостей та їхньої винятковості на ґрунті літературної творчості та філологічної ниви, а й сповнений максимальної теплоти та авторської віддачі, що є абсолютною рідкістю в площині літературознавчої етики.

Як узагальнення міркувань – концептуальне: усвідомлення присутності в сучасній літературознавчій науці глибокої дослідниці, яка від щирого серця та з невідомою любов'ю до Слова веде за руку потенційного читача «*per aspera ad astra*»¹ українського красного письменства, дає змогу максимально повно відчувати вагомість та винятковість національної літератури. Перспектива видання авторства **Марти Хороб** полягає не тільки в якісному та ґрунтовному осмисленні масштабів українського літературного процесу, а й у гарантії читачької довіри до наукових тверджень авторки видання.

Тетяна Торак,
м. Івано-Франківськ

¹ Через терни до зірок